HELLO TEMPUS!
REICH 90 EVENT SERIES

REICH 90

RHYTHMIC AMBIGUITY AND NON-LINEAR TIME STRUCTURES

NOVEMBER 2, 2026 · PESTI VIGADÓ

NOVEMBER 3, 2026 · PASARÉT COMMUNITY HOUSE

JUBILEUMI TUDOMÁNYÜNNEP 2026

MTA 200 ÉVES A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

MMA MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

MMA·MMKI

PESTI VIGADÓ

PASARÉTI KÖZÖSSÉGI HÁZ

NKA

EVENT INFORMATION

DATE

November 2, 2026 10:00 a.m. – 5:00 p.m.
November 3, 2026 6:00 p.m. – 7:30 p.m.

VENUE

Pesti Vigadó
Pasarét Community House

ORGANIZING INSTITUTION:

Hungarian Academy of Arts Research Institute
of Art Theory and Methodology

ORGANIZING COMMITTEE

CURATOR	**Anna Mária Bólya** Senior Research Fellow (HAA RIATM)
GUEST OF HONOR	**Simha Arom** Research Professor Emeritus, former Research Director (CNRS)
CO-CURATOR	**Örs Levente Kovács** Head of Research Organization Department (HAA RIATM)
MEMBERS OF THE ORGANIZING COMMITTEE	**Márton Szives** – HAA scholarship holder (HAA), **Emőke Solymosi-Tari** – Member of the HAA, Lecturer (Liszt Ferenc Academy of Music), **Dénes Nagy** – SIS-Symmetry, **Katalin Szalai** – external researcher (HAA RIATM)
STUDENT ORGANIZERS	**Eleonora Fusi,** **Lakni Kumarasiri,** **Damaris Simuli Werunga**

A NOTE FROM

STEVE REICH

"The distinctive thing about musical processes is that they determine all the note-by-note (sound-by-sound) details and the overall form simultaneously. (Think of a round or a canon.)

I am interested in perceptible processes. I want to be able to hear the process happening all through the sounding music.

To facilitate closely detailed listening a musical process should happen extremely gradually.

Performing and listening to a gradual musical process resembles:

- pulling back a swing, releasing it, and observing it come to rest;
- turning over an hourglass and watching the sand slowly run through to the bottom;
- placing your feet in the sand by the ocean's edge and watching, feeling, and listening to the waves gradually bury them.

Though I may have the pleasure of discovering musical processes and composing the musical material to run through them, once the process is set up and loaded it runs by itself."

Steve Reich,
Music as a Gradual Process (1968)

PREFACE

In 2026, Steve Reich, widely regarded as the father of repetitive music, turned 90 years old. His unique artistic style was celebrated around the world with numerous concerts.

To mark this occasion, the Hungarian Academy of Arts Research Institute of Art Theory and Methodology organized a special two-day event. At its core, the event focuses on the phenomenon known in Western music history as rhythmic ambiguity, the scientific investigation of the Reichian process, and the composer's reception in Hungary.

Distinguished keynote guests for the series include Professor Simha Arom, Research Director Emeritus at the Centre National de la Recherche Scientifique, whose decades of research into African polyrhythm directly inspired Steve Reich's compositional style; and his student, Professor Olivier Tourny, current Research Director at the Centre National de la Recherche Scientifique, an expert in the unique polyrhythmic manifestations of the archaic Jewish liturgy originating in Ethiopia.

The Reichian phase-shifting technique (phasing process) is closely tied to the polyrhythmic thinking embedded in traditional music and indigenous knowledge systems. Polyrhythmic thinking is not merely a musical feature, but a comprehensive, embodied, and decentralized mode of operation. Exploring this concept from the perspectives of ethnomusicology, history, philosophy, religious studies, anthropology, mathematics, ethnomathematics, computer modeling, AI speech processing, literary studies, linguistics, ethnochoreology, and ethnography promises to yield an exciting, multidisciplinary picture of polyrhythmic thinking.

In addition to scientific exploration, the audience will have the opportunity to experience the phenomenon interactively on November 2, at the Pesti Vigadó, between 10:00 a.m. and 4:00 p.m.

On the second day, audiences can experience Reich's works in a more intimate acoustic setting in the concert hall of the Pasarét Community House (Pasaréti Közösségi Ház). In Reichian music, the sound engineer plays a leading role; for our evening, this role will be assumed by none other than István Horváth, who, alongside Zoltán Pongrácz, originally introduced electronic music to Hungary. Alongside Reich's masterworks, listeners will enjoy uniquely Hungarian repetitive compositions, such as László Sáry's Sunflower (Napraforgó) and Katalin Szalai's Champagne (Pezsgő). The concert, taking place on November 3 at 6:00 p.m. at the Pasarét Community House, will also feature interactive elements.

„We hope our dear audience enjoys immersing themselves in Steve Reich's phase-shifting compositions, exploring the scientific principles behind them, and discovering the art of this iconic composer with Hungarian roots!"

Anna Mária Bólya

Curator of the ‚Hello TEMPUS! – Reich 90' event series

Below you will find the detailed program for the scientific and interactive presentations at Pesti Vigadó, as well as the concert at the Pasarét Community House.

PROGRAM NOVEMBER 2

PLENARY SESSION

Opening

10:00 a.m. The Meeting of Two Innovations – „Sounding" Opening:
Jazz artist Gábor Varga performs on the Bogányi Piano on the ground floor of Pesti Vigadó.

10:15 a.m. Opening Remarks

When Time is Not Narrative, But Structure

Presentations and Colloquium

10:30 a.m. – 12:15 p.m. Simha Arom:
Steve Reich and African Music
– Rhythmic Ambiguity as a Constitutive Principle

Olivier Tourny:
Musical Time and Polyphony in the Liturgy of the Ethiopian Jews

Musical Q&A
Questions and answers focusing specifically on musical topics

12:15 p.m. – 12:45 p.m. Coffee Break

COLLOQUIUM

12:45 p.m. – 1:45 p.m. A multifaceted approach to the theme with reflections via lightning talks

Speakers:
Ákos Windhager, Dóra Dergez-Rippl, Márk Nemes, Joana Bahia, Hugo Carvalho, Dénes Nagy, Helen Meng, Ildikó Tamás, Orbán Jolán, Egil Bakka, Anna Mária Bólya

Historical, philosophical, religious studies, anthropological, mathematical, ethnomathematical, computer modeling, AI speech processing, literary studies, linguistic, ethnochoreological, and ethnographic contributions to a multidisciplinary picture of polyrhythmic thinking.

1:45 p.m. – 2:45 p.m. Lunch Break

WORKSHOP – *Non-Linear Structures in the Arts*

2:45 p.m. – 4:00 p.m. Phase Shifting in the Balkans
Anna Mária Bólya (HAA RIATM)

Phase Shifting – Clapping Music Workshop
Márton Szives (HAA Scholar)

Archi-Writing Breaching the Rhythm: Derrida
Jolán Orbán (University of Pécs)

Phase Shifting of a Life Path: Time, Rhythm, Repetition in the Unique World of Robert Wilson
Petra Maksa Egri (HAA RIATM)

10:30 A.M – 12:15 P.M.

KEYNOTE
AND BONUS LECTURER

Simha Arom

Research Director Emeritus, CNRS
(Centre National de la Recherche Scientifique)

Steve Reich and African Polyrhythm – Ambiguity as a Constitutive Principle

Between the 1960s and 1975, Steve Reich's work was — in his own words — deeply influenced by traditional West African music. This influence primarily concerns the ways in which musical time is organized: periodicity, meter, rhythm, and polyrhythm.

It is this last element that will be at the heart of my presentation. After comparing the characteristics of these two musical sources, I will describe the parameters that are common to and different between their respective polyrhythms, showing that in both African music and Reich's music, ambiguity is established as a constitutive principle.

Simha Arom is an ethnomusicologist and Research Director Emeritus at the CNRS (French National Centre for Scientific Research). Through his pioneering fieldwork in Central and West Africa—most notably among the BaBenzelé Pygmies of the Congo Basin—he analyzed African polyrhythm with mathematical and structural precision.

His methodology reshaped Western music theory: using specialized multi-track recording techniques and analytical procedures, he demonstrated that the complex rhythmic patterns performed by local musicians are built upon rigorous, canon-like structures. In doing so, he proved to the Western academic community that the polyphony and complexity of Sub-Saharan music are fully equal to the European classical tradition.

His work exerted a direct influence on Western contemporary music: his groundbreaking recordings and analyses deepened the understanding of Sub-Saharan rhythms for both Steve Reich and György Ligeti, shaping their later polyrhythmic and phase-shifting musical thought.

Olivier Tourny
Research Director, CNRS
(French National Centre for Scientific Research)

Musical Time and Polyphony in the Liturgy of the Ethiopian Jews

Ethiopia's Jewish community, the Beta Israel, immigrated en masse to Israel in the 1990s, bringing with them their liturgical heritage. This primarily vocal heritage is systematically performed through alternation between a soloist priest and a chorus of priests.

This liturgy is based on a concept of time divided between songs in free rhythm — that is, of non-proportional durations — and repertoires that follow a regular pulsation. The latter include pieces that are simultaneously danced to. Polyphony, for its part, manifests in the sporadic occurrence of heterophony and layered voices, while polyrhythm is built upon a strict 2:3 ratio hemiola, applied here at the formal level. I will use audio and visual examples to explore these characteristics.

Olivier Tourny is an ethnomusicologist and Research Director at the CNRS (French National Centre for Scientific Research), and an internationally recognized expert in African polyrhythmic manifestations and Ethiopian musical traditions. For decades, he has researched the archaic liturgical and rhythmic heritage of the Ethiopian Jewish community (Beta Israel) settled in Israel.

Through his research, he analyzes orally transmitted religious chants with complex rhythms and melodies using scientific precision, revealing their structural characteristics and cultural roots. His work serves as a fundamental reference point for understanding Sub-Saharan and East African musical structures, as well as the musical ethnography of the Jewish diaspora.

COLLOQUIUM

12:45 P.M. – 1:45 P.M.

1.

Ákos Windhager

HAA RIATM (Hungarian Academy of Arts research institute of art theory and methodology) – research fellow / PPCU FHSS (Pázmány Péter Catholic University faculty of humanities and social sciences) – assistant professor.

Ede Terényi as the very first initiator of minimalism in the Hungarian-speaking region, Transylvania.

This comment examines Ede Terényi's concept of musical temporality. Drawing on the distinctive temporal organization of Renaissance and Baroque music, he developed a compositional language based on cyclical processes. A further structural model was provided by the repetitive patterns of Csángó Hungarian folk songs. Terényi later characterized this approach as rondo à la circle, a concept that also established a productive dialogue with Steve Reich's minimalist aesthetics.

2.

Dóra Dergez-Rippl

UP FCSERD (University of Pécs faculty of cultural sciences, education and regional development) – acting head of department, assistant professor / HAA Fellowship Program – alumni fellow.

The relationship between phenomena regarded as rhythmic ambiguity from the perspective of European research and the Eliadean illud tempus.

Eliade's idea of eternal return enriches the notion of ritual. With (periodically) arresting profane time, we can experience the deepest need for archaic spirit. I outline the philosophical significance of „in illo tempore" with the psychological dynamics of Chronos (measurable time) and Aion (eternal time). Our urgent need for healing rituals of religion and arts shows that the Eliadean philosophy of mythology couldn't be more relevant.

3.

Márk Nemes

HAA RIATM (Hungarian Academy of Arts research institute of art theory and methodology) – Junior Researcher.

The reception of Eliadean illud tempus in religion studies.

Quick comment on the critical reception of Eliade's conceptual framework on ritual methodology.

4. **Dénes Nagy**

Society for the Interdisciplinary Study of Symmetry (SIS-Symmetry), which organizes events (congress-exhibition-concert) in five continents – founding president.

The paradigm shift of the concept of symmetry in European culture.

Common Measure and beyond: A new importance of symmetry – dissymmetry – asymmetry in modern art and science.

5. **Hugo Carvalho**

UFRJ (Federal University of Rio de Janeiro - Brazil) – mathematician, music researcher.

The MPB corpus: computational data for a polyrhythmic mindset.

In a brief 5-minute intervention responding to Prof. Simha Arom's keynote on African polyrhythms and non-linear time structures, I will briefly introduce the MPB Corpus (Música Popular Brasileira). I will outline how its four structural layers: melodic contour, melodic rhythm, harmony, and melody-harmony relationships, provide a quantitative framework for studying style, modeling non-linear temporal dynamics, and exploring the polyrhythmic heritage in Brazilian music.

6. **Joana Bahia**

UERJ (State University of Rio de Janeiro - Brazil) – professor of anthropology and sociology.

Afro-Brazilian polyrhythm as a community-building force.

Afro-Brazilian polyrhythm and polyrhythmic thinking as a radical social glue, and the interaction of syncretic religious elements.

7. **Helen Meng**

CUHK (The Chinese University of Hong Kong) – professor of human-computer interaction and speech processing.

Afro-rooted prosodic elements as a motor-based cognition helper of the English language learning processes of Chinese students.

Diaspora African rooted prosody (rap) in the English language teaching process. Modeling Speech Prosody: From Neural Networks to Rhythmic Structures.

8. **Ildikó Tamás**

HUN-REN RCH IE (HUN-REN Research Centre for the Humanities, institute of ethnology) – senior research fellow, linguist-ethnologist.

Prosodic ambiguities, cyclic permutation construction in the Sámi yoiks, rhythm-driven language transformation models

Prosodic ambiguities, cyclic permutation construction in the Sámi yoiks, rhythm-driven language transformation models.

9. Jolán Orbán

UP FHSS (University of Pécs faculty of humanities and social sciences)
– professor, department of modern literary history and literary theory.

Non-linear–linear paradigm shift in literature.

Jacques Derrida, in De la grammatologie (Of Grammatology, 1967), argues that Western philosophy has simplified non-linear, pluri-dimensional writing into linear writing. Derrida, by contrast, draws on the 'mythogram' introduced by André Leroi-Gourhan. Archi-writing subverts linear order and rhythm; it is non-linear, non-rhythmic and pluri-dimensional, just like the mythogram.

10. Egil Bakka

NTNU (Norwegian University of Science and Technology - Norway)
– professor emeritus of traditional dance research.

Underlying pulse and verticality.

Can vertical movement in dance, the svikt, be understood as a bodily manifestation of the underlying pulse in African polyrhythmic music? Jan-Petter Blom and Egil Bakka have developed tools for documenting and describing such vertical movements under the term svikt. The svikt patterns underlie the music-dance relationship in much of European traditional dancing and are easily visible in much traditional African dance.

11. Anna Mária Bólya

HAA RIATM (Hungarian Academy of Arts research institute of art theory and methodology)
– senior research fellow / Arts and Research Ltd. – executive director.

Polyrhythmic mindset in the Balkan chain and rounddance tradition.

A polyrhythmic mindset is one of the main manifestations of the Balkan chain dance, appearing primarily in rhythmic asymmetry (2:3 opposition), simultaneity, and choreological asymmetry. The polyrhythmic ability is a mindset, a type of intelligence that serves as a status symbol in traditional and indigenous knowledge-bearing communities.

NOVEMBER 2, 2026
PESTI VIGADÓ (MAKOVECZ HALL)

2:45 P.M. – 4:00 P.M.

WORKSHOP

Non-linear structures in the arts

1. Phase Shifting in the Balkans

Speaker: **Anna Mária Bólya**

This lecture-workshop presents the key phenomena of Balkan polyrhythmic thinking: rhythmic asymmetry and simultaneity. Using the Bulgarian Gankino horo as an example, this distinctive movement and rhythmic structure will be demonstrated in practice, featuring dancer Tímea Nagy. In conclusion, the lecture defines polyrhythmic functioning as the ability to organically weave together diverse, contrasting elements.

2. Phase Shifting – Clapping Workshop

Speaker: **Márton Szives**

Steve Reich's Clapping Music is built upon a 12/8 African rhythmic pattern, which Reich adapted from the bell patterns he encountered during his ethnomusicological and polyrhythmic studies in Ghana. The essence of this structure is that while one performer maintains a fixed foundational rhythm, the second performer gradually shifts their rhythm relative to the fixed pattern. Through this purely kinetic, embodied mechanism, the two clappers continuously generate new, complex polyrhythmic patterns and psychoacoustic illusions until the rhythmic cycle comes full circle.

Participants will have the opportunity to experience this process hands-on, led by percussionist Márton Szives.

3. Archi-Writing Breaching the Rhythm: Derrida

Speaker: **Jolán Orbán**

Jacques Derrida, in Of Grammatology (De la grammatologie, 1967), argues that Western philosophy has simplified non-linear, pluridimensional writing into linear writing by equating it with the epic model. By contrast, Derrida draws on the concept of the ‚mythogram' introduced by André Leroi-Gourhan in his work Gesture and Speech (Le Geste et la Parole, 1964–1965). He posits a general form of writing that calls into question the opposition between language and writing, presence and absence. Taking as its starting point différance – that is, space and time reinterpreted as temporalization, time becoming space, and space becoming time – he conceives of writing as ‚archi-writing' and ‚archi-trace'. Archi-writing subverts linear order and rhythm; it is non-linear, non-rhythmic, and pluridimensional, much like the mythogram. The audience can explore these characteristics through interactive elements.

4. Phase Shifting of a Life Path: Time, Rhythm, Repetition in the Unique World of Robert Wilson

Speaker: **Petra Maksa Egri**

In Robert Wilson's theatre, time is not merely a narrative framework, but an independent compositional element. His productions often expand the audience's perception of time through slowness, repetition, and sustained imagery. Instead of linear storytelling, time becomes a layered, meditative experience that draws attention to the finest details. In Wilson's work, the rhythm of stage events is frequently more important than their causal connections. This concept of time invites the spectator to seek meaning not solely in the plot, but in the process of perception itself. The workshop also recalls personal memories with Wilson and presents archival material from The Life and Death of Marina Abramović through Wilson's own sketches.

NOVEMBER 3, 2026
PASARÉT COMMUNITY HOUSE

CONCERT PROGRAM

November 3, 2026

Pasarét Community House

102 Pasaréti Road, 1026 Budapest, Hungary

6:00 P.M. – 7:30 P.M.

TICKET PURCHASE
Scan the QR code or visit
pasaretikozossegihaz.hu

Mihály Borbély: *Pomáz-Budapest Counterpoint*

The title naturally refers to Steve Reich's New York Counterpoint, in which clarinets take center stage. The character of the composition had already formed in my mind, but I devised the repetitive lines while traveling to the recording session, during an approximately 10–12 minute stretch of the Pomáz–Budapest route. The soprano saxophone solo also begins in a minimalist spirit, though, of course, it occasionally „cannot help itself."

Steve Reich: *Marimba Phase*

In 1967, Reich and a fellow musician first experimented with live phase shifting on two pianos—giving birth to Piano Phase. The marimba version is the percussion adaptation of this work. The piece is built upon a single foundational pattern consisting of 12 sixteenth notes. Through a microscopic acceleration of tempo by one performer, the two voices shift relative to each other, creating „resultant patterns" that neither musician plays individually. The acoustics of the marimba thus transform this gradual microrhythmic shifting into a continuously pulsating sonic texture.

Steve Reich: *Nagoya Guitars*

Another arrangement! Steve Reich originally composed Nagoya Marimbas in 1994 for two marimbas, commissioned by Japan's Nagoya College of Music. In 1996, he created a version for two acoustic guitars, titled Nagoya Guitars. Through the rhythmic shifting of repeating core themes, the simultaneous play of the two instruments generates a complex spatial soundscape and the aforementioned „resultant patterns," which neither musician plays alone.

Steve Reich: *Vermont Counterpoint*

Steve Reich composed Vermont Counterpoint in 1982 for flute and magnetic tape (or flute ensemble).

The work relies on the composer's phase-shifting technique: the live flutist engages in a dialogue with pre-recorded tape tracks. The layering of fast, canon-like shifting motifs and chromaticism creates an extraordinarily dense, pulsating, and polyrhythmic sonic texture, where live performance and mechanical precision completely merge.

Steve Reich: *Cello Counterpoint*

The cellist plays alongside seven pre-recorded tracks of their own playing. The canon-like shifts among these eight homogeneous layers, combined with the overtone-rich timbre of the cello, result in a remarkably dense, pulsating structure where live performance seamlessly fuses with the precision of the tape track.

László Sáry: *Sunflower (Napraforgó)*

László Sáry, a pioneer of contemporary Hungarian experimental music and thought-provoking creative music games, originally composed Sunflower for flute ensemble.
This was later adapted into a popular version for marimba and percussion.
The title refers to the organic, sun-following movement of nature and plant growth.
The composition is grounded in the strict yet airy, canon-like repetition and microscopic displacement of infinitely simplified motifs. The intertwining of transparent rhythmic and melodic threads on the marimba creates a meditative, constantly pulsating, and slowly evolving sonic fabric.

Katalin Szalai: *Champagne (Pezsgő)*

The composition Champagne was originally written for a five-octave marimba, driven by the concept of maintaining continuous movement without allowing the musical material to become fatigued. The musical dramaturgy of the trio version preserves this core idea while reimagining it to leverage the possibilities offered by three instruments. The title was inspired by the movement of bubbles in champagne. Cheers! :-)

Albert Márkos: *5, 7, 11, 13*

A work based on the minimalist repetition of prime numbers, yet featuring a free mode of expression guided improvisationally by the performers.

The composer writes:
„The Commendatore's entrance from Mozart's Don Giovanni got stuck in my head: ‚Don Giovanni! A cenar teco / m'invitasti, e son venuto!' (Don Giovanni, you invited me to dinner, and I have come!). It repeated in my head day and night for days. I was only able to get rid of it by taking this music, writing another piece out of it, and searching for a matching algebraic concept—prime numbers."

Steve Reich: *Clapping Music*

Steve Reich's iconic creation is the simplest and purest manifestation of musical phase shifting. The piece was born out of sheer practicality: rather than transporting heavy technical equipment for European tours, Reich created a composition requiring no instruments whatsoever—only the presence and bodies of the performers.

The piece is built on a 12/8 African rhythmic pattern that the composer encountered during his studies in Ghana. The essence of the structure is that while one performer holds a fixed foundational rhythm throughout, the other performer shifts their pattern relative to the main tempo from time to time. Through this purely kinetic, embodied process, the two clappers continuously generate new, complex polyrhythmic patterns and psychoacoustic illusions until the rhythmic cycle comes full circle.

SOUND ENGINEERS AND PERFORMING ARTISTS

István Horváth

Erkel Ferenc Award-winning and two-time Artisjus Award-winning sound engineer, a pioneer of electroacoustic music in Hungary. Founding Director of the Electroacoustic Music Studio of Hungarian Radio, he worked extensively with Zoltán Pongrácz in the early experimental phase and academic instruction of the genre. Co-founder and chief sound engineer of the EAR Ensemble, he serves for our evening as sound master of the Reichian acoustic space and phase-shifting processes.

Tibor Elekes

Artisjus Award-winning sound engineer, a renowned technical background artist in Hungarian contemporary music. An expert in live electronic music systems, concert sound reinforcement, and studio recording, he is a permanent member of the EAR Ensemble and technical director of the International Music Camp in Balassagyarmat. For our evening, he is responsible for the sound design of multi-channel acoustic textures and live acoustic instruments.

Mihály Borbély

Kossuth and Liszt Ferenc Award-winning woodwind player, one of the most versatile multi-instrumentalists on the Hungarian music scene. His playing seamlessly integrates Carpathian Basin and Balkan folk traditions, jazz, and contemporary music. A groove-centered musician to his core, an elemental rhythm rooted in traditional heritage and improvisational freedom pulsates through every note he plays.

András Csáki

Habilitated Associate Professor at the Liszt Ferenc Academy of Music, Junior Prima, Fischer Annie, and Liszt Ferenc Award-winning guitarist. Winner of international competitions in Tokyo, Alessandria, and Almería, he has released five solo albums. He was a research fellow at the Hungarian Academy of Arts Research Institute of Art Theory and Methodology (MMA MMKI) between 2021 and 2023.

Márk Fülep

Three-time Fischer Annie Scholar, three-time Artisjus Award winner, and Lajtha László Award-winning flutist, a scholar of the Music Art Section of the Hungarian Academy of Arts (MMA). He performs on a 14K gold flute owned by the Hungarian State. Unique among his generation, he also performs on traditional Hungarian shepherd woodwinds alongside his extensive work as an arranger and composer.

Balázs Kántor

Principal Cellist of the Hungarian National Philharmonic Orchestra. In 1997, he won Second Prize and a Special Award in the chamber music category in Pörtschach, Austria, and placed second in the 1998 Hungarian Radio Cello Competition. His work was recognized with the Artisjus Award in 2006, 2008, and 2010.

Dr. Gergő Mucsi

Percussion artist, educator, and Assistant Professor at the Bartók Béla Faculty of Arts, University of Szeged. His professional activities cover performance, music education, academic research, and public music outreach. He was an MMA Scholar between 2020 and 2023.

Márton Szives

Artisjus Award-winning and Pro Arte Gold Medalist percussion artist. Head of the Percussion Department at the Bartók Béla Conservatory in Békéscsaba and a Ph.D. candidate at the Doctoral School of Arts, University of Pécs. He is a regularly invited speaker and performer at international contemporary music forums, with numerous international composers having dedicated works to him.

Farkas Tátrai

Fischer Annie Award-winning guitarist. He is currently conducting doctoral research at the Doctoral School of the Liszt Ferenc Academy of Music, while serving as an instructor at both the Liszt Ferenc Academy of Music and the Weiner Leó Conservatory.

Tamás Tóth

Percussion student and composer at the Bartók Béla Faculty of Arts, University of Szeged. A central element of his performance and compositional work is the creative synthesis of classical and popular music styles; he is currently preparing research on this subject for the 2027 National Scientific Students' Association Conference (OTDK).

STEVE REICH

GONDOLATAI

“A zenei folyamatok különlegessége az, hogy egyszerre határozzák meg a hangjegyről hangjegyre (hangról hangra) történő részleteket és a teljes mű átfogó formáját. (Gondoljunk egy kánonra vagy egy végtelenített kördalra.)

Engem az észlelhető folyamatok érdekelnek. Szeretném hallani a folyamatot a megszólaló zene teljes egésze alatt.

Ahhoz, hogy a finom részletek is jól hallhatóak legyenek, a zenei folyamatnak rendkívül lassan kell végbemennie.

Egy fokozatos zenei folyamat előadása és hallgatása leginkább a következőkhöz hasonlít:

- egy hátrahúzott hinta elengedése, majd megfigyelése, ahogy fokozatosan nyugalomba kerül;
- egy homokóra megfordítása, majd a homok lassan lepergő szemeinek nézése az edény alján;
- kihelyezni a lábunkat a tengerparti homokba, és figyelni, érezni, valamint hallgatni, ahogy a hullámok fokozatosan betemetik azt.

Bár megadatik nekem az az öröm, hogy felfedezzem a zenei folyamatokat és megkomponáljam a bennük futó zenei anyagot, miután a folyamat felépült és betöltődött, már önmagától fut végig.”

Steve Reich,
Music as a Gradual Process (1968)

(A szerk. fordítása)

ELŐSZÓ

2026-ban a repetitív zene atyjának tekintett Steve Reich betöltötte 90. életévét. Szerte a világon számos koncerttel emlékeztek meg róla, egyedi stílusát megidézve.

Az MMA MMKI ebből az alkalomból egy különleges, kétnapos eseménnyel készül. Ennek középpontjában a nyugati zenetörténet által ritmikai kétértelműségnek nevezett jelenség (rhythmic ambiguity), a reichi folyamat (process) tudományos vizsgálata, valamint a zeneszerző magyarországi recepciója áll.

A rendezvénysorozat reprezentatív meghívottja Simha Arom professzor, a Centre National de la Recherche Scientifique emeritus kutatási igazgatója, aki az afrikai poliritmia több évtizedes kutatójaként Steve Reich zeneszerzői stílusát is inspirálta; valamint tanítványa, Olivier Tourny professzor, a Centre National de la Recherche Scientifique jelenlegi kutatási igazgatója, aki az etiópiai gyökerű archaikus zsidó liturgia különleges poliritmikus megnyilvánulásainak szakértője.

A reichi fázistechnika (phasing process) a tradicionális zenében és az őshonos tudásokban meglévő poliritmiás gondolkodás rokona. A poliritmiás gondolkodás nem csupán zenei jellegzetesség, hanem egy teljes, megtestesült és decentralizált működésmód. Ezért is lesz izgalmas ennek megközelítése etnomuzikológiai, történeti, filozófiai, vallástudományi, antropológiai, matematikai, etnomatematikai, informatikai modellezési, AI-beszédfeldolgozási, irodalomtudományi, nyelvészeti, etnokoreológiai és etnográfiai kutatások irányából, amelyek mind hozzájárulnak a poliritmiás gondolkodásmód multidiszciplináris képéhez.

A tudományos feltárás mellett a jelenség interaktív megismerésére is lehetősége lesz a közönségnek november 2-án a Pesti Vigadóban 10:00 és 16:00 óra között.

A második napon Reich műveit egy kisebb méretű hangtérben tapasztalhatja meg a közönség a Pasaréti Közösségi Ház koncertek számára kiépített nagytermében. A reichi zene vezetője a hangmérnök, aki estünkön nem más lesz, mint a magyarországi elektronikus zenét Pongrácz Zoltánnal együtt annak idején bevezető Horváth István. Itt a Reich-művek mellett olyan egyedien magyar repetitív műveket is hallgathatunk, mint Sáry László *Napraforgó* vagy Szalai Katalin *Pezsgő* című alkotása. A Pasaréti Közösségi Házban november 3-án 18:00 órakor tartandó tartandó koncert sem fog nélkülözni némi interaktivitást.

„Reméljük, hogy kedves közönségünk élvezni fogja a Steve Reich fáziseltolásos technikájával készült darabjaiban és azok vizsgálatában való elmerülést, valamint a magyar gyökerekkel is rendelkező zeneszerző művészetének megismerését!”

Bólya Anna Mária
a Hello TEMPUS! – Reich 90
eseménysorozat kurátora

Az alábbiakban részletesen ismertetjük a Pesti Vigadóban tartandó tudományos és interaktív előadások, valamint a Pasaréti Közösségi Házban megrendezésre kerülő koncert programját.

PROGRAM NOVEMBER 2

PLENÁRIS ÜLÉS

Megnyitó
10:00

Két innováció találkozása – „Hangzó” megnyitó:
Varga Gábor jazzművész játszik a Bogányi-zongorán, a Pesti Vigadó földszintjén

10:15

Megnyitó beszédek

Amikor az idő nem narratíva, hanem struktúra

előadások és kollokvium

10:30 – 12:15

Simha Arom:
Steve Reich és az afrikai zene
– A ritmikai többértelműség mint konstitutív elv

Olivier Tourny:
Zenei idő és többszólamúság az etióp zsidók liturgiájában

Musical Q&A
Kifejezetten zenei témájú kérdések és válaszok (Q&A)

12:15 – 12:45

Kávészünet

KOLLOKVIUM

12:45 – 13:45

A téma többoldalú megközelítése, reflexiók villámelőadásokkal

Előadók:
Windhager Ákos, Dergez-Rippl Dóra, Nemes Márk, Joana Bahia, Hugo Carvalho, Nagy Dénes, Helen Meng, Tamás Ildikó, Orbán Jolán, Egil Bakka, Bólya Anna Mária

Történeti, filozófiai, vallástudományi, antropológiai, matematikai, etnomatematikai, informatikai modellezési, AI-beszédfeldolgozási, irodalomtudományi, nyelvészeti, etnokoreológiai és etnográfiai hozzájárulások a poliritmikus gondolkodásmód multidiszciplináris képéhez

13:45 – 14:45

Ebédszünet

WORKSHOP – *Nem-lineáris struktúrák a művészetekben*

14:45 – 16:00

Fáziseltolódás a Balkánon
Bólya Anna Mária (MMA MMKI)

Fáziseltolódás – Clapping Music workshop
Szives Márton (MMA ösztöndíjas)

Archi-írás a ritmus megtörésében: Derrida
Orbán Jolán (PTE BTK)

Egy életút fáziseltolódásai: idő, ritmus, ismétlés Robert Wilson egyedülálló világában
Maksa Egri Petra (MMA MMKI)

10:30 – 12:15

KEYNOTE
ÉS BÓNUSZ ELŐADÓ

Simha Arom

a CNRS (Francia Nemzeti Tudományos Kutatási Központ) emeritus kutatási igazgatója

Steve Reich és az afrikai poliritmia – A ritmikai kétértelműség mint konstitutív elv

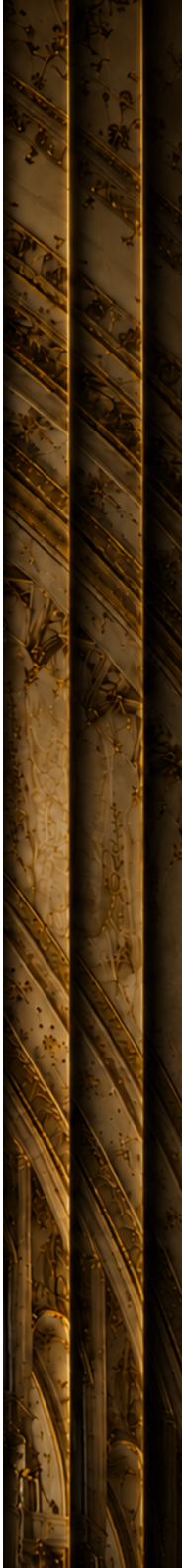
Az 1960-as évek és 1975 között Steve Reich munkásságára – saját szavai alapján – mély hatást gyakorolt a tradicionális nyugat-afrikai zene. Ez a hatás elsősorban a zenei idő megszervezésének módjait érinti: a periodicitást, a metrumot, a ritmust és a poliritmiát. A bemutatóm középpontjában ez utóbbi elem áll.

E két zenei forrás jellemzőinek összehasonlítása után ismertetem a tőlük származó poliritmiák közös és eltérő paramétereit, ami elvezet annak bemutatásához, hogy a kétértelműség mind az afrikai zenében, mind Reich zenéjében alapvető, konstitutív elvként jelenik meg.

Simha Arom etnomuzikologus, a CNRS (Francia Nemzeti Tudományos Kutatási Központ) emeritus kutatási igazgatója. A közép- és nyugat-afrikai (többek között a Kongó-medencei BaBenzelé pigmeusok körében végzett) úttörő terepmunkája során matematikai és strukturális pontossággal elemezte az afrikai poliritmiát.

Módszere átírta a nyugati zeneelméletet: speciális többsávos felvételtechnológiával és elemző eljárásokkal mutatta ki, hogy a helyi zenészek által játszott, összetett ritmusminták szigorú, kánonszerű struktúrákra épülnek. Ezzel bizonyította a nyugati szakma számára, hogy a szubszaharai zene polifóniája és komplexitása minimum egyenrangú az európai klasszikus hagyománnyal.

Munkássága közvetlen hatást gyakorolt a nyugati kortárs zenére: úttörő felvételei és elemzései mélyítették el Steve Reich és Ligeti György számára a szubszaharai ritmusok megértését, alakítva későbbi poliritmikus és fáziseltolódásos gondolkodásukat.

Olivier Tourny

a CNRS (Francia Nemzeti Tudományos Kutatási Központ) kutatási igazgatója

Zenei idő és többszólamúság az etiópiai zsidók liturgiájában

Etiópia zsidó közössége, a Béta Izrael az 1990-es években tömegesen vándorolt be Izraelbe, magával hozva liturgikus örökségét. Ezt az elsősorban vokális örökséget szisztematikusan, a szólóénekes pap és a papok kórusa közötti váltakozásban szólaltatják meg.

Ez a liturgia az idő olyan felfogásán alapul, amely megoszlik a kötetlen ritmusú – vagyis nem arányos időtartamú – énekek, valamint a szabályos lüktetést követő repertoárok között. Az utóbbiak közé tartoznak olyan darabok is, amelyeket egyidejűleg táncolnak is.

A többszólamúság a maga részéről a heterofónia és az egymásra rétegzett szólamok szórványos előfordulásában nyilvánul meg, míg a poliritmia egy szigorú, 2:3 arányú hemiolán alapul, amelyet itt a forma szintjén alkalmaznak. E jelleg-zetességek feltárása során audio- és vizuális példákat fogok használni.

Olivier Tourny etnomuzikológus, a CNRS (Francia Nemzeti Tudományos Kutatási Központ) kutatási igazgatója az afrikai poliritmikus megnyilvánulások és az etiópiai zenei hagyományok nemzetközileg elismert szakértője. Évtizedek óta kutatja az Izraelbe települt etióp zsidó közösség (Béta Izrael) archaikus liturgikus és ritmikai örökségét.

Kutatásai során tudományos precizitással elemzi a szóbeli hagyományozódású, komplex ritmusú és dallamvilágú vallási énekeket, feltárva azok strukturális sajátosságait és kulturális gyökereit. Munkássága alapvető hivatkozási pont a szubszaharai és kelet-afrikai zenei struktúrák, valamint a zsidó diaszpóra zenei néprajzának megértésében.

A keynote előadásokhoz kapcsolódó különféle tudományágak villám-előadásaiban a téma több irányból való megvizsgálásával – azaz a kollokviummal – összetettebb képet alkotunk a repetitív zenéről és a poliritmiás gondolkodásról.

2026. NOVEMBER 2.
PESTI VIGADÓ (MAKOVECZ TEREM)

KOLLOKVIUM

12:45 – 13:45

1.

Windhager Ákos

MMA MMKI (Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet) – tudományos munkatárs / PPKE BTK (Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar) – adjunktus

Terényi Ede mint a minimalizmus legelső kezdeményezője a magyar nyelvterületen, Erdélyben

Ez a hozzászólás Terényi Ede zenei időfelfogását vizsgálja. A reneszánsz és a barokk zene jellegzetes időszervezéséből kiindulva egy olyan zeneszerzői nyelvet fejlesztett ki, amely ciklikus folyamatokra épül. További strukturális modellt jelentettek számára a csángó népdalok repetitív mintázatai. Terényi ezt a megközelítést később rondo à la circle (kör alakú rondó) néven jellemezte, amely koncepció termékeny párbeszédet alakított ki Steve Reich minimalista esztétikájával is.

2.

Dergez-Rippl Dóra

PTE KPVK (Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar) – megbízott tanszékvezető, adjunktus / MMA Művészeti Ösztöndíjprogram – alumni ösztöndíjas

Az európai kutatások szempontjából ritmikai kétértelműségnek tekintett jelenségek és az Eliade-féle illud tempus kapcsolata

Mircea Eliade örök visszatérésről alkotott elképzelése gazdagítja a rítus fogalmát. A profán idő (időszakos) felfüggesztésével megtapasztalhatjuk az archaikus szellem iránti legmélyebb szükségletet. Vázolom az „in illo tempore” (abban az időben) filozófiai jelentőségét a Khrónosz (mérhető idő) és az Aión (örök idő) pszichológiai dinamikáján keresztül. A vallás és a művészetek gyógyító rítusai iránti sürgető igényünk azt mutatja, hogy Eliade mitológiafilozófiája nem is lehetne időszerűbb.

3.

Nemes Márk

MMA MMKI (Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet) – fiatal kutató

Az Eliade-féle illud tempus recepciója a vallástudományban

Rövid hozzászólás Eliade rítusmetodológiai fogalmi keretének kritikai recepciójáról.

4. Nagy Dénes

Symmetry: Culture and Science (a Szimmetria Interdiszciplináris Kutatásáért Nemzetközi Egyesület folyóirata és rendezvényei mind az öt kontinensen) – alapító elnök

A szimmetria fogalmának paradigmafeltárása az európai kultúrában

Közös mérték és azon túl: a szimmetria – disszimmetria – aszimmetria új jelentősége a modern művészetben és tudományban.

5. Hugo Carvalho

UFRJ (Rio de Janeiro-i Szövetségi Egyetem, Brazília) – matematikus, zenekutató

Az MPB korpusz: számítógépes adatok a poliritmikus gondolkodásmód szolgálatában

Egy rövid, 5 perces hozzászólásban – reagálva Prof. Simha Arom afrikai poliritmiákról és nemlineáris időszerkezetekről szóló kiemelt előadására – röviden bemutatom az MPB (Música Popular Brasileira / Brazil Populáris Zene) korpuszt. Vázolom, hogy annak négy strukturális rétege – a dallamkontúr, a dallamritmus, a harmónia, valamint a dallam és harmónia kapcsolatai – miként biztosít kvantitatív keretet a stílus tanulmányozásához, a nemlineáris időbeli dinamikák modellezéséhez és a brazíliai zene poliritmikus örökségének feltárásához.

6. Joana Bahia

UERJ (Rio de Janeiro-i Állami Egyetem, Brazília) – antropológia- és szociológiaprofesszor

Az afrobrazil poliritmia mint közösségépítő erő

Az afrobrazil poliritmia és a poliritmikus gondolkodás mint radikális társadalmi összetartó erő, valamint a szinkretikus vallási elemek kölcsönhatása.

7. Helen Meng

CUHK (Hongkongi Kínai Egyetem) – ember-gép kapcsolat (HCI) és beszédfeldolgozás professzora

Afrikai gyökerű prozódiai elemek mint a motoros kogníció segítői kínai diákok angol nyelvtanulási folyamataiban

Az afrikai diaszpórából származó prozódia (rap) az angol nyelv tanítási folyamatában. A beszédprozódia modellezése: a neurális hálózatoktól a ritmikai struktúrákig.

8. Tamás Ildikó

HUN-REN BTK NTI (HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet) – tudományos főmunkatárs, nyelvész-néprajzkutató

Prozódiai kétértelműségek, ciklikus permutációs szerkesztés a számi jojákban, valamint ritmusvezérelt nyelvátalakítási modellek

Prozódiai kétértelműségek, ciklikus permutációs szerkezetek a számi jojákban, valamint ritmusvezérelt nyelvátalakulási modellek.

9. Orbán Jolán

PTE BTK (Pécsi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar) – egyetemi tanár, Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék

Nemlineáris–lineáris paradigmaváltás az irodalomban

Jacques Derrida *Grammatológia* (1967) című művében amellett érvel, hogy a nyugati filozófia a nemlineáris, többdimenziós írást lineáris írássá egyszerűsítette le. Ezzel szemben Derrida az André Leroi-Gourhan által bevezetett „mitogrammára" támaszkodik. Az ős-írás (archi-écriture) felforgatja a lineáris rendet és ritmust: nemlineáris, nem ritmikus és többdimenziós, éppen úgy, mint a mitogram.

10. Egil Bakka

NTNU (Norvég Tudományos és Technológiai Egyetem, Norvégia)
– a tradicionális tánckutatás professzor emeritusa

Mögöttes lüktetés és vertikalitás

Megérthető-e a táncban megjelenő függőleges mozgás, a svikt, mint az afrikai poliritmikus zene mögöttes lüktetésének testi megnyilvánulása? Jan-Petter Blom és Egil Bakka eszközöket fejlesztett ki az ilyen függőleges mozgások dokumentálására és leírására a svikt fogalma alatt. A svikt-mintázatok a zene és a tánc kapcsolatának alapját képezik az európai tradicionális táncok jelentős részében, és jól láthatóak számos tradicionális afrikai táncban is.

11. Bólya Anna Mária

MMA MMKI (Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet)
– tudományos főmunkatárs

Poliritmikus gondolkodásmód a balkáni lánc- és körtánchagyományban

A poliritmikus gondolkodásmód a balkáni lánctánc egyik fő megnyilvánulása, amely elsősorban a ritmikai aszimmetriában (2:3 arányú ellentétben), a szimultaneitásban és a koreológiai aszimmetriában jelenik meg. A poliritmikus képesség egyfajta gondolkodásmód, az intelligencia egy olyan típusa, amely státuszszimbólumként szolgál a tradicionális és őshonos tudást hordozó közösségekben.

14:45 – 16:00

WORKSHOP

Nemlineáris struktúrák a művészetekben

1. Fáziseltolódás a Balkánon

Előadó: Bólya Anna Mária

A workshop-előadás a balkáni poliritmikus gondolkodásmód fő jelenségeit, a ritmikai aszimmetriát és a szimultaneitást mutatja be. A bolgár Gankino horo példáján keresztül a gyakorlatban is szemléltetésre kerül ez a sajátos mozgás- és ritmusstruktúra Nagy Tímea táncművész közreműködésével. Zárásként az előadás a poliritmikus működésmódot úgy határozza meg, mint a legkülönfélébb, egymástól eltérő elemek organikus összeszövésének képességét.

2. Fáziseltolódás – Clapping Music műhely

Előadó: Szives Márton

Steve Reich *Clapping Music* című művének alapját egy 12 nyolcados afrikai ritmusképlet adja, amelyet Reich a ghánai etnomuzikológiai és poliritmikai tanulmányai során megismert harangmintázatokból emelt át. A struktúra lényege, hogy míg az egyik előadó végig tartja a fix alapritmust, a másik előadó eltolja a saját ritmusát a fix mintához képest. Ezzel a tisztán kinetikus, megtestesült működéssel a két tapsoló folyamatosan új, komplex poliritmikus mintázatokat és pszichoakusztikai illúziókat hoz létre, amíg a ritmusok köre be nem zárul.

Ezt a folyamatot a résztvevők a gyakorlatban is kipróbálhatják Szives Márton ütőhangszeres művész vezetésével.

3. Archi-írás a ritmus megtörésében: Derrida

Előadó: **Orbán Jolán**

Jacques Derrida *A grammatológiáról* (De la grammatologie, 1967) című művében amellett érvel, hogy a nyugati filozófia a nemlineáris, többdimenziós írást az eposzi modellel azonosítva lineáris írássá egyszerűsítette le. Ezzel szemben Derrida az André Leroi-Gourhan által *A gesztus és a beszéd* (Le geste et la parole, 1964–1965) című kötetében bevezetett „mitogramma" fogalmára támaszkodva az írás olyan általános formáját feltételezi, amely megkérdőjelezi a nyelv és az írás, a jelenlét és a hiány közötti ellentétet. Kiindulópontként a différance-t – azaz a halasztásként/időbeliesítésként, az idő térbeliesüléseként és a tér időbeliesüléseként újraértelmezett teret és időt – véve az írást „archi-írásként" és „archi-nyomként" fogja fel. Az archi-írás felborítja a lineáris rendet és ritmust; a mitogrammához hasonlóan nemlineáris, nemritmikus és többdimenziós. E jellegzetességeket interaktív elemekkel gazdagítva ismerheti meg a közönség.

4. Egy életút fáziseltolódásai: idő, ritmus és ismétlés Robert Wilson egyedülálló világában

Előadó: **Maksa Egri Petra**

Robert Wilson színházában az idő nem pusztán narratív keret, hanem önálló kompozíciós elem. Előadásai gyakran a lassítás, az ismétlés és a kitartott képek révén tágítják a néző időérzékelését. A lineáris történetmesélés helyett az idő rétegzett, meditatív tapasztalattá válik, amelyben a figyelem a részletek felé fordul. Wilson munkáiban a színpadi események ritmusa sokszor fontosabb, mint azok oksági kapcsolatai. Ez az időkoncepció arra hívja a nézőt, hogy a jelentést ne kizárólag a cselekményben, hanem az érzékelés folyamatában keresse. A workshop személyes emlékeket is felidéz Wilsonnal, és bemutatja a Life and Death of Marina Abramović archívumi anyagát Wilson saját szkeccsein keresztül.

KONCERT PROGRAM

2026. november 3.

Pasaréti Közösségi Ház
1026 Budapest, Pasaréti út 102.

18:00 – 19:30

JEGYVÁSÁRLÁS
Olvasd be a QR-kódot, vagy látogass el a pasaretikozossegihaz.hu oldalra.

Borbély Mihály: *Pomáz-Budapest Counterpoint*

A cím természetesen Steve Reich *New York Counterpoint* című darabjára utal, amelyben a klarinétok játsszák a főszerepet. A kompozíció jellege már korábban összeállt a fejemben, a repetitív szólamokat a felvételre utazva ötlöttem ki a Pomáz–Budapest útvonal egy kb. 10-12 perces szakaszán. A szopránszaxofon-szóló is minimalista szellemben indul, aztán néha természetesen „nem bír magával”.

Steve Reich: *Marimba Phase*

1967-ben Reich és zenésztársa két zongorán próbálták ki először élőben a fáziseltolódást – így született meg a *Piano Phase*. A darab ütőhangszeres adaptációja a marimba-verzió. A mű egyetlen, 12 tizenhatodból álló alapmintára épül. Az egyik előadó mikroszkopikus tempógyorsításával a két szólam elcsúszik egymáshoz képest, ami olyan „eredő mintázatokat” (resultant patterns) hoz létre, amelyeket külön egyik zenész sem játszik. A marimba akusztikája így a fokozatos mikroritmikai eltolódást egy folyamatosan pulzáló hangszövetté formálja.

Steve Reich: *Nagoya Guitars*

Ismét egy átirat! Steve Reich 1994-es *Nagoya Marimbas* című művét a japán Nagoya College of Music felkérésére írta két marimbára. 1996-ban ebből elkészítette a két akusztikus gitárra szóló változatot is, ez a Nagoya Guitars. Az ismétlődő alaptémák ritmikai eltolásával a két hangszer szimultán játéka komplex térbeli hangszövetet és a már említett „eredő mintázatokat" (resultant patterns) hozza létre, amelyeket külön-külön egyik zenész sem játszik.

Steve Reich: *Vermont Counterpoint*

Steve Reich 1982-ben komponálta a *Vermont Counterpoint* című művét fuvolára és magnószalagra (vagy fuvolaegyüttesre). A mű a zeneszerző fáziseltolódásos technikájára épül: az élő fuvolás a felvételről játszott szólamokkal lép párbeszédbe. A gyors, kánonszerűen eltolódó motívumok és a kromatika egymásra rétegződése egy rendkívül sűrű, pulzáló és poliritmikus hangszövetet hoz létre, ahol az élő játék és a gépies precizitás teljesen egybeolvad.

Steve Reich: *Cello Counterpoint*

A csellista hét előre rögzített saját szólamával játszik együtt. E nyolc homogén réteg kánonszerű eltolódásai és a cselló felhangdús tónusai egy rendkívül sűrű, pulzáló struktúrát eredményeznek, ahol az élő játék és a magnósáv precizitása egybeolvad.

Sáry László: *Napraforgó*

Sáry László, a kortárs magyar experimentális zene és a gondolkodtató, kreatív zenei játékok úttörője a *Napraforgó* című művét eredetileg fuvolaegyüttesre komponálta, amelyből később megszületett a darab közkedvelt marimba- és ütőhangszeres átirata.
A mű címe a természet és a növényi növekedés organikus, napot követő mozgására utal.
A kompozíció alapja a végtelenül leegyszerűsített motívumok szigorú, mégis szellős, kánonszerű ismétlődése és mikroszkopikus elmozdulása. A marimbán megszólaló, átlátható ritmikai és dallami szálak egymásba fonódása egy meditatív, állandóan pulzáló és lassan átalakuló hangszövetet hoz létre.

Szalai Katalin: *Pezsgő*

A *Pezsgő* című kompozíció eredetileg egy ötoktávos marimbára íródott, azzal a koncepcióval, hogy hogyan tudnék egy állandó mozgást fenntartani úgy, hogy közben ne fáradjon el a zenei anyag. A három hangszeres változat zenei dramaturgiája megőrizte ezt az alapkoncepciót, de kihasználva a három hangszer adta lehetőségeket, újrafogalmazta azt. A cím ötletét a pezsgőben lévő buborékok mozgása adta. Egészségükre! :)

Márkos Albert: *5, 7, 11, 13*

Prímszámok minimalisztikus repetíciójára épülő, de szabad kifejezésű mű egy vagy több előadóra, ahol a kifejezést improvizatív módon az előadók irányítják.

A szerző így ír művéről:
„Beült a fejembe Mozart Don Giovannijából a Kormányzó belépője: »Don Giovanni a cenar teco / m'invitasti e son venuto« (Don Giovanni, vacsorára hívtál magadhoz, s én eljöttem.). Napokig, éjjel-nappal ismétlődött a fejemben. Úgy tudtam csak megszabadulni tőle, hogy ebből a zenéből írtam egy másik zenét, és kerestem hozzá egy algebrai fogalmat – a prímszámokat."

Steve Reich: *Clapping Music*

Steve Reich ikonikus alkotása a zenei fáziseltolódás (phase shifting) legegyszerűbb és legtisztább megnyilvánulása. A mű megszületését a praktikum ihlette: az európai turnék technikai felszereléseinek szállítása helyett Reich egy olyan kompozíciót alkotott, amelyhez semmilyen hangszerre nincs szükség – csupán az előadók jelenlétére és testére.
A darab alapját egy 12 nyolcados afrikai ritmusképlet adja, amellyel a zeneszerző ghánai tanulmányai során ismerkedett meg. A struktúra lényege, hogy míg az egyik előadó végig tartja a fix alapritmust, a másik előadó időről időre eltolja a saját mintáját az alaptempóhoz képest. Ezzel a tisztán kinetikus, megtestesült (embodied) működéssel a két tapsoló folyamatosan új, komplex poliritmikus mintázatokat és pszichoakusztikai illúziókat hoz létre, amíg a ritmusok köre be nem zárul.

2026. NOVEMBER 3.
PASARÉTI KÖZÖSSÉGI HÁZ

HANGMESTEREK ÉS ELŐADÓMŰVÉSZEK

Horváth István

Erkel Ferenc-díjas és kétszeres Artisjus-díjas hangmérnök, a hazai elektroakusztikus zene úttörője. A Magyar Rádió Elektroakusztikus Zenei Stúdiójának alapító-vezetője, aki Pongrácz Zoltánnal együtt hosszan dolgozott a műfaj korai közös kísérleteiben és zeneakadémiai oktatásában. Az EAR Együttes alapító tagja és vezető hangmérnöke, estünkön a reichi akusztikus tér és a fáziseltolásos folyamatok hangmestere.

Elekes Tibor

Artisjus-díjas hangmérnök, a hazai kortárs zenei élet elismert technikai háttérművésze. Az élő elektronikus zenei rendszerek, a koncerthangosítás és a stúdiófelvételek szakértője, az EAR Együttes állandó tagja, valamint a balassagyarmati nemzetközi Muzsikustábor technikai vezetője. Estünkön a többcsatornás hangszövetek és az élő akusztikus hangszerek tökéletes megszólalásáért felel.

Borbély Mihály

Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas fúvós, a magyar zenei élet egyik legsokoldalúbb multiinstrumentalistája. Játéka szervesen ötvözi a Kárpát-medencei és balkáni népzenét, a jazzt és a kortárs zenét. Ízig-vérig groove-központú muzsikus, akinek játékában ott pulzál a tradicionális gyökerekből táplálkozó elemi ritmus és az improvizatív szabadság.

Csáki András

A Zeneakadémia habilitált docense, Junior Prima-, Fischer Annie- és Liszt Ferenc-díjas gitárművész. A Tokiói, alessandriai és almeríai nemzetközi versenyek győztese, eddig öt szólólemeze jelent meg. 2021 és 2023 között az MMA MMKI ösztöndíjasa.

Fülep Márk

Háromszoros Fischer Annie-ösztöndíjas, háromszoros Artisjus- és Lajtha László-díjas fuvolaművész, az MMA Zeneművészeti Tagozatának ösztöndíjasa, aki a Magyar Állam tulajdonában lévő 14 karátos aranyfuvolán játszik. Generációjában egyedülálló módon magyar pásztorfúvós hangszereken is muzsikál, emellett jelentős hangszerelői és zeneszerzői tevékenységet folytat.

Kántor Balázs

A Nemzeti Filharmonikus Zenekar csellószólam-vezetője. 1997-ben az ausztriai Pörtschachban II. díjat és különdíjat nyert kamarazene kategóriában, 1998-ban második helyezést ért el a Magyar Rádió Gordonkaversenyén. Munkásságát 2006-ban, 2008-ban és 2010-ben is Artisjus-díjjal ismerték el.

Dr. Mucsi Gergő

Ütőhangszerművész, -tanár, a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Karának egyetemi adjunktusa. Szakmai tevékenysége az előadóművészet, a zeneoktatás, a tudományos kutatás és a zenei ismeretterjesztés területére egyaránt kiterjed. 2020 és 2023 között az MMA ösztöndíjasa.

Szives Márton

Artisjus-díjas és Pro Arte Aranyérmes ütőhangszeres művész. A Békéscsabai Bartók Béla Művészeti Szakgimnázium tanszakvezetője, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Doktori Iskolájának doktorandusza. Nemzetközi kortárs zenei fórumok rendszeresen meghívott előadója, aki számára számos nemzetközi szerző is komponált műveket.

Tátrai Farkas

Fischer Annie-díjas gitárművész. Jelenleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Doktori Iskolájában folytatja kutatásait, emellett oktatóként tevékenykedik a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen és a Weiner Leó Zeneművészeti Szakgimnáziumban.

Tóth Tamás

A Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Karának ütőhangszeres hallgatója, emellett zeneszerző. Előadói és zeneszerzői tevékenységében kiemelt szerepet kap a klasszikus és a könnyűzene stílusának kreatív ötvözése – ebben a témában a 2027-es Országos Tudományos Diákköri Konferenciára (OTDK) is készül kutatásával.

SZERVEZŐK
ÉS KÖZREMŰKÖDŐK

2026. november 2., 10:00 – 17:00
2026. november 3., 18:00 – 19:30

Pesti Vigadó
Pasaréti Közösségi Ház

SZERVEZŐ INTÉZMÉNY:

Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti
és Módszertani Kutatóintézet

SZERVEZŐBIZOTTSÁG:

KURÁTOR	**Bólya Anna Mária** tudományos főmunkatárs (MMA MMKI)
DÍSZVENDÉG	**Simha Arom** kutatóprofesszor emeritus, volt kutatási igazgató (CNRS)
TÁRSKURÁTOR	**Kovács Örs Levente** kutatásszervezési osztályvezető (MMA MMKI)
A SZERVEZŐBIZOTTSÁG TAGJAI	**Szives Márton** – MMA művészeti ösztöndíjas alkotó, **Solymosi-Tari Emőke** – MMA akadémikus, oktató (LFZE), **Nagy Dénes** – SIS-Symmetry, **Szalai Katalin** – megbízott kutató (MMA MMKI)
HALLGATÓI SZERVEZŐK	**Eleonora Fusi,** **Lakni Kumarasiri,** **Damaris Simuli Werunga**

